

Önermeler Analizi

Berke Nihat Akay

"Herhangi bir bilgi önermesinin (yargı) kendi içinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir" hipotezinin, kendisi bilgi önermesi olduğu için hipotez kendi kendisini onaylatması gerekir- ve bu gerekçenin kendisi de bilgi önermesi olduğu için bu gerekçenin de onaylanması gerekiyor-ve bu gerekçenin de... Görüldüğü üzere, bilginin ana probleminde yapılan bu büyük hipotez, kendisi bilgi olduğu için bir onaylanma/doğrulanma gerekçesi zinciri oluşturuyor. Bunu daha kolay anlayabilmek için sembollerle basite indirgeyelim:

X: Yargı, sunduğu yargı= (Bütün) Yargıların kendi içinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir.

X'in sunduğu yargının içinde X'i inceleyelim:

X'in kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir.

Daha detaylı olarak:

"Yargıların kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir" yargısının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." Bu yargıya "Y" diyelim.

"Görüldüğü üzere, X, kendisi de bir yargı olduğu için, ve, yargılara dair bir bilgi önermesinde bulunduğu için, kendi kendisini kapsamak zorunda kalıyor."

Sembollerle basitleştirildiğinde:

Burada, ok işareti, "A'nın doğrulanması için B'nin doğrulanması lazım(sıra önemli)" görevini görecek.

Harfler ve numaralar da , yargıların isimlendirmesi olacak.(Sembolik basitleştirmeler de bilgi önermeleri olduğu için yargılar oluyorlar)

A= X->X

B= (X->X)->Y

$$C = (Y \rightarrow X) \rightarrow X$$

" $((X \rightarrow X) \rightarrow Y)$ yargısının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." Bu yargıya [1] diyelim.

$$D = ((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow [1]$$

"[1] ve D yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." Bu yargıya [2] diyelim.

$$E = [1] \rightarrow [2] \text{ ve } D \rightarrow [2]$$

"[2] ve E yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." Bu yargıya [3] diyelim.

$$F = [2] \rightarrow [3] \text{ ve } E \rightarrow [3]$$

"[3] ve F yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." Bu yargıya [4] diyelim.

Ve sayıların gidişatı bu şekilde devam edecek. ([4], [5], [6]...)

Ve sayılar, bu şekilde sonsuza kadar ilerleyebilir (doğal sayıların sonsuzluğu yargısı onaylandığında)

Yani:

$$((((((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow [1]) \rightarrow [2]) \rightarrow [3]) \rightarrow [4]) \dots ,$$

Başka bir deyişle,

$$(B = ((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow [1]) = D \text{ olmak üzere:}$$

$$(F = (E = (D = (B = ((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow [1]) \rightarrow [2])) \rightarrow [3]) \rightarrow [4] \dots$$

Bu iki ifade birbirine eşit:

$$((((((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow [1]) \rightarrow [2]) \rightarrow [3]) \rightarrow [4]) \dots = (F = (E = (D = (B = ((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow [1]) \rightarrow [2])) \rightarrow [3]) \rightarrow [4] \dots$$

Bunun geniş olarak sözel anlatımı şu şekildedir:

(1)B'nin onaylanabilmesi için " $((X \rightarrow X) \rightarrow Y)$ yargısının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım,

(2)"B'nin onaylanabilmesi için " $((X \rightarrow X) \rightarrow Y)$ yargısının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım"yargısının onaylanabilmesi için "[1] ve D yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım,

(3)" "B'nin onaylanabilmesi için " $((X \rightarrow X) \rightarrow Y)$ yargısının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım"yargısının onaylanabilmesi için "[1] ve D yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım" yargısının onaylanabilmesi için "[2] ve E yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım,

(4)" " "B'nin onaylanabilmesi için " $((X \rightarrow X) \rightarrow Y)$ yargısının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım"yargısının onaylanabilmesi için "[1] ve D yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım" yargısının onaylanabilmesi için "[2] ve E yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım" yargısının onaylanabilmesi için "[3] ve F yargılarının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir." yargısının onaylanması lazım...

X Ana Yargısının Sözel Çözümlemesi:

"Herhangi bir bilgi önermesinin (yargı) kendi içinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir" ana yargısında 'kendi içinde doğrulanabilmesi' ve 'numen alemde varlığının incelenmesi' gibi ifadeler ile tam olarak neyin kastedildiğini anlamak, en başından beri neden bu analize başladığımızı anlamamıza yardımcı olacaktır. Bütün önermeler (en azından Türkçede) "X, Y'dir", "Bu, böyledir" gibi ve benzeri formatlarda kurulabilir. Burada esasında öne sürülen "Bir şeyin bir şey" olmasıdır. Biz insanlar anlam dediğimiz zihinsel çözümlemeye uyma olayını, bulunduğumuz anlık kapasitesi, boyut, dil, mantık, evrenin aksiyomatik var oluşsal özellikleri vb. gibi oluşumların çerçevesinde tecrübe etmek zorundayızdır. Yani, bizim anlam olarak tecrübe ettiğimiz şey ve yargıların doğruluğu/yanlılığı bu oluşumların içinde sınırlıdır. "Kendi içinde doğrulanabilmesi" ile ifade edilen, potansiyel olarak (mümkün gözükmesede) eğer böyle bir şey yapılabilsedi veya yapılabiliyorsa,

numende önermenin öne sürdüğü yargının bizzat doğrulanması, yani bunun yapılabilmesi için de, varlığının incelenmesidir (bu noktada, orada böyle bir doğrulanma olasılığı ve mekanizmasının işlediğini varsaymak zorundayız, aksi takdirde o numen aleme ilişkin doğruluk ve yanlışlık konseptleri hakkında konuşmamız anlamsız ve imkansız olur. Bu sebepten dolayı X ana yargısında parantez içinde “varsa” koşulunu öne sürmek zorundaydık).

C Özel Durumu:

$$C = (Y \rightarrow X) \rightarrow X$$

Y= “Yargıların kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir” yargısının kendi içerisinde doğrulanabilmesi için bilginin öne sürdüğü doğruluk yargısının varsayımsal numen alemde (varsa) varlığının incelenmesi gerekir.”

Buradan şu sonuç çıkarılabilir: Y yargısı, X’in numende doğruluk yargısının değerinin incelenmesini öne süren bir yargı. Lakin Y’nin kendisi de bir yargı olduğu için, bu yargısında doğruluğunun onaylanması gerekiyor. Y’nin doğruluğu X’in doğruluğuna şu yüzden bağlı: X yargısı bütün yargıları kapsıyor, kendisi ve Y dahil. Y yargısının doğruluğu X yargısının doğruluğuna bağlı, X yargısının doğruluğu da X yargısının doğruluğuna bağlı.

X Ana Yargısının Epistemolojik Çözümlemesi:

Bir üstteki paragrafta Y’nin X’e bağlı olduğunu gösterdik. Bunun daha detaylı incelemesini yapacak olursak:

Bütün yargıların doğruluğu X’in doğruluğuna bağlı. X’in kendisinde bir yargı, öyleyse X’in doğruluğu kendisine bağlı.

“X’in doğruluğu kendisine bağlı” yargısını Y olarak alırsak, bu bir yargı olur, ve yine X’in doğruluğuna bağlı olur.

Yani:

$$((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow X \rightarrow ((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow X \rightarrow ((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow X \dots$$

$$((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow ((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow ((X \rightarrow X) \rightarrow Y) \rightarrow X \dots$$

Farklı sembolik düzene sahip modeller ortaya çıkartabiliyoruz. Bu şuna işaret ediyor:

Bizim yargılara koyduğumuz adlar dizininin yargıların analitik/mantıksal olarak incelenmesi dışında bir fonksiyonu bulunmuyor.